

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Renata Romih

**Vloga nestrankarskih kandidatov na županskih volitvah v Republiki
Sloveniji**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Renata Romih

Mentorica: doc. dr. Simona Kukovič

**Vloga nestranskih kandidatov na županskih volitvah v Republiki
Sloveniji**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Vloga nestranskih kandidatov na županskih volitvah v Republiki Sloveniji

Lokalna samouprava v Sloveniji predstavlja najnižjo raven političnega delovanja, s tem pa zagotavlja najtesnejšo vez med lokalnimi vodji in občani. Župani v občinah predstavljajo najpomembnejšega igralca, ki ga volivci volijo predvsem na podlagi njegove javne prepoznavnosti, osebnih lastnosti in stika, ki ga naveže z volivci. Ravno zaradi teh razlogov se slovenski župani vedno bolj odločajo za nestranske kandidature na županskih volitvah, kar se je na podlagi do sedanjih volitev izkazalo kot odlična politična poteza. Volivci se z nestranskimi kandidati osebno povežejo in jim izkažejo zaupanje. Župani se za nestransko kandidaturo odločajo iz več razlogov; predvsem pa poudarjajo prednost neodvisnosti od političnih strank. Delujejo namreč na podlagi svojih interesov in norm in tako niso politično odgovorni političnim strankam, temveč volivcem, občanom. S pomočjo raziskovalnega vprašanja »*Ali nestranski županski kandidati dominirajo v določenem tipu občin?*« smo raziskali, če obstaja korelacija med deležem nestranskih kandidatov in velikostjo občin. Na podlagi izvedene analize smo ugotovili, da obstaja v majhnih občinah velik delež županov, ki se odločajo za nestransko kandidaturo in so na volitvah tudi uspešno izvoljeni.

Ključne besede: lokalna samouprava, županske volitve, nestranski kandidati, prepoznavnost, tip občine.

The role of non-partisan candidates in the mayoral elections in the Republic of Slovenia

Local self-government in Slovenia represents the lowest level of political activity, thus providing a closer link between local leaders and citizens. Mayors of the municipalities represent the most important players. The mayors are chosen by voters primarily on the basis of its public awareness, personal qualities and by their dialogue with the voters. Precisely for these reasons, the Slovenian mayors are increasingly opting for non-partisan candidacy in the mayoral election. Based on the current elections, this is proven to be a great political move. Voters personally connect with the mayors and show them their trust. Mayors choose a non-partisan candidacy for several reasons; especially its emphasis on the advantage of independence from political parties. Instead, they operate on the basis of their interests and norms, and are not politically accountable to political parties, but to voters, citizens. With the help of our research question: »*Are non-partisan mayoral candidates dominant in a certain type of municipalities?*« we primarily investigated if there is a correlation between the share of non-party candidates and the size of the municipalities. Based on the analysis performed, we found that there is a large proportion of small municipalities, where the mayors who chose for non-partisan candidacy in the elections, are successfully elected.

Key words: local government, mayoral elections, non-partisan candidates, visibility, type of municipality.

KAZALO

1	UVOD	6
2	METODOLOŠKI OKVIR	7
2.1	NAMEN IN CILJI RAZISKOVANJA	7
2.2	RAZISKOVALNO VPRAŠANJE	7
2.3	RAZISKOVALNE METODE IN TEHNIKE	8
2.4	STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA	9
3	TEORETIČNI DEL	10
3.1	VLOGA LOKALNE SAMOUPRAVE V SLOVENIJI	10
3.1.1	OBČINA	10
3.2	VLOGA ŽUPANOV V SLOVENSKEM SISTEMU LOKALNE SAMOUPRAVE	11
3.2.1	ZAKONODAJA, KI UREJA PODROČJE ŽUPANSKIH VOLITEV	12
3.3	STRANKARSTVO IN POLITIČNE STRANKE	13
3.3.1	ZAUPANJE V POLITIČNE STRANKE	15
3.4	NESTRANKARSTVO IN NEODVISNI KANDIDATI	16
3.5	STRANKARSKA USMERJENOST IN VEČANJE NESTRANKARSKIH KANDIDATOV	16
3.6	VPLIV VOLILNIH SISTEMOV NA IZVOLITEV NESTRANKARSKIH KANDIDATOV	17
3.7	STRANKARSKA USMERJENOST NA LOKALNI RAVNI	17
3.8	VZROKI USPEŠNOSTI NA LOKALNI RAVNI	18
4	EMPIRIČNI DEL	22
4.1	DELEŽ NESTRANKARSKIH ŽUPANOV V LETIH 1998, 2002, 2006 IN 2010 ..	22
4.2	ANALIZA DELEŽA NESTRANKARSKIH KANDIDATOV NA ŽUPANSKIH VOLITVAH LETA 2014	23
4.3	ANALIZA INTERVJUJEV	24
5	ZAKLJUČEK	27

6	LITERATURA	29
	PRILOGE	32
	Priloga A: Intervju z županom občine Šentjur, mag. Markom Diacijem	32
	Priloga B: Intervju z županom občine Ravne na Koroškem, dr. Tomažem Roženom	35

KAZALO TABEL

TABELA 4.1: Vlaganje kandidatur in volilni rezultati za lokalne volitve 1998, 2002, 2006 in 2010, volitve županov v odstotkih.	22
TABELA 4.2: Število občin v dveh skupinah (majhne, velike), število občin z nestranskarškimi in strankarskimi župani in delež občin z nestranskarškimi in strankarskimi župani	24

1 UVOD

Področje, s katerim smo se ukvarjali, predstavlja eno izmed pomembnih področij v državi, saj se ukvarja z lokalnimi politikami, ki so državljanom blizu in imajo zato ti večji interes po sodelovanju in vključenosti v organizacijo lokalnih zadev. Predvsem se pomembnost področja kaže v potezah županov, ki iščejo in so uspešno našli način pridobivanja podpore s strani volivcev. Lokalno okolje tako ostaja področje, ki volivce zanima, želja po vključenosti je velika in s tem posledično pomembnost izvoljenega župana, ki ima največjo moč in vpliv, da doseže močno vez med prebivalci teritorialne skupnosti in skupaj z njimi soustvarja lokalno zgodbo.

Potrebno se je zavedati, da župani v lokalni skupnosti predstavljajo osrednjo lokalno oblast, torej so njihove funkcije in njihove vloge temeljnega pomena za delovanje in razvoj občin. Osrednja funkcija, ki jo lahko pripisujemo županom, je nedvomno zastopanje interesov občanov in s tega vidika smo opazili ogromno pomembnost osebnostnih lastnosti posameznih županov. Prebivalcem je namreč zelo pomembno, kakšen župan zastopa njihove interese, katere so njegove prednosti in predvsem, ali mu lahko zaupajo v tako veliki meri, da ga izvolijo in mu namenijo priložnost, da opravlja funkcijo njihovega župana. Ker smo uspeli ugotoviti, da so karakteristike županov zelo pomemben dejavnik pri odločanju volivcev, smo raziskovalno področje razširili oz. omejili predvsem na majhne občine. Želeli smo ugotoviti, ali obstaja povezava med deležem nestranskih županov in velikostjo občin. Navsezadnje so občani manjših občin v bolj intenzivnem odnosu s potencialnimi kandidati in s tem lažje presojujejo o kvalitetah kandidatov. Izkazalo se je, da nedvomno lahko govorimo o korelaciji med velikostjo občin in deležem nestranskih županov, saj smo na podlagi že analiziranih raziskav in pa naše lastne analize to tudi dokazali.

Skozi teoretska izhodišča o lokalni samoupravi, o delovanju občine, o funkcijah županov in njihovi nestranski orientaciji, o ključnih karakteristikah posameznih kandidatov in pa predvsem skozi vzroke uspešnosti nestranskih kandidatov na županskih volitvah v majhnih občinah smo spoznali področje, ki ga je bilo vredno raziskovati. Zaznali smo močne povezave med župani in volivci v občinah z manjšim številom prebivalstva in ugotovili, da obstaja ogromno dejavnikov, ki vplivajo na intenziteto teh odnosov in se kažejo v uspešni izvolitvi nestranskih županov.

2 METODOLOŠKI OKVIR

Nestrankarski županski kandidati v lokalni samoupravi predstavljajo področje, ki močno vpliva na kakovost zastopanja ključnih področij v državi. Zastopajo problematike, ki so temeljnega pomena za razvijanje lokalne skupnosti in spoštovanja demokracije. Njihov vpliv se povečuje z vsakimi županskimi volitvami. Na ta način se lokalno okolje vedno bolj odmika od centralne oblasti, s tem župani pridobivajo na svoji moči in zelo vplivajo na boljše delovanje lokalnih oblasti. Nestrankarski župani močno vplivajo na naravo zastopanja političnih tematik in imajo to prednost, da je njihov način delovanja bolj odprt od politično opredeljenih županov, saj delujejo nestrankarsko opredeljeni in ravno to jim daje ključno prednost pri delovanju. Delujejo namreč v interesu vseh občanov, se lažje prilagajajo in vsem (tudi tistim močno politično obarvanim) področjem namenjajo enako obravnavo (Brancati 2008, 648–649).

2.1 NAMEN IN CILJI RAZISKOVANJA

Namen diplomskega dela je bil raziskati področje lokalne samouprave, konkretnije volitve za župane v različnih tipih občin. Osredotočili smo se na volitve za župansko mesto leta 2014, torej zadnje lokalne volitve v Sloveniji. Glavni cilj nam je bil pridobiti delež nestrankarskih kandidatov, ki so zmagali na volitvah. Delež uspešno izvoljenih nestrankarskih kandidatov smo pridobili po določenih skupinah občin, in sicer smo te razdelili glede na velikost po številu prebivalcev v dve skupini. V prvi skupini so bile zajete občine do 5.000 prebivalcev, v drugi skupini pa občine nad 5.000 prebivalcev. Razlog za delitev občin na te dve skupini se nahaja predvsem v zakonsko določeni meji, ki v Sloveniji zahteva, da je za ustanovitev občine potrebno na določenem ozemlju minimalno 5.000 prebivalcev (Zakon o lokalnih volitvah 2007, 13.a člen). Pri nas se tega ni spoštovalo. Prav tako smo na podlagi teh dveh skupin lažje prikazali rezultate in jih analizirali. V pomoč so nam bila teoretska izhodišča, s katerimi smo poiskali vzroke za dobljene rezultate.

2.2 RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Zaradi velikega števila občin v Sloveniji (212) smo občine, ki smo jih razdelili v dve skupini, tudi poimenovali. Občine do 5.000 prebivalcev smo poimenovali majhne, drugo skupino, kamor spadajo občine nad 5.000 prebivalcev, pa smo poimenovali kot velike občine. Tako smo lažje raziskovali deleže nestrankarskih kandidatov po posameznih tipih občin in iskali vzroke za dobljene rezultate. Pri tem smo si zastavili glavno raziskovalno vprašanje

diplomskega dela: »*Ali nestrankarski županski kandidati dominirajo v določenem tipu občin?*«. Določen tip občin smo torej razumeli kot velike ali majhne občine.

2.3 RAZISKOVALNE METODE IN TEHNIKE

V diplomskem delu smo uporabili številne metode in tehnike, tako kvalitativne kot kvantitativne. Uporaba več vrst metod in tehnik nam je omogočila lažje raziskovanje, pregled obravnavane problematike z več zornih kotov in pa navsezadnje možnost odgovora na zastavljeno raziskovalno vprašanje.

Metode in tehnike, s katerimi smo se srečevali, so naslednje:

- uporaba deskriptivne metode; uporaba metode predvsem v prvem delu diplomskega dela pri opisovanju osnovnih teoretičnih izhodišč.
- analiza primarnih virov: preučili smo vso relevantno zakonodajo, torej tako zakonskih kot podzakonskih aktov, ki urejajo področje raziskovalnega problema.
- analiza sekundarnih virov: preučili smo članke, knjige, zbornike in vso ostalo literaturo, ki nam je koristila predvsem v teoretičnih izhodiščih.
- kvalitativna analiza; uporaba metode obdelave podatkov, predvsem v teoretičnem delu.
- kvantitativna analiza; obdelava podatkov s pomočjo konkretnih števil, deležev, rezultatov.
- analiza rezultatov županskih volitev leta 1998, 2002, 2006 in 2010: prikazali smo trend višanja nestrankarskih kandidatov skozi leta in ga primerjali z dobljenimi rezultati za leto 2014; ter analiza rezultatov zadnjih županskih volitev leta 2014: predvsem smo se osredotočili na delež nestrankarskih kandidatov v različnih tipih občin, ki smo jih ustrezno kategorizirali.
- primerjalna študija; uporabljena za pregled rezultatov po posamičnih skupinah občin.
- strukturirana družboslovna intervjuja: v okviru raziskave smo opravili dva intervjuja in sicer z županom občine Šentjur, g. Markom Diacijem, in županom občine Ravne na Koroškem, g. Tomažem Roženom. Z g. Diacijem smo intervju opravili osebno na občini Šentjur, z g. Roženom pa preko elektronske pošte. Oba župana opravljata funkcijo župana kot nestrankarsko opredeljena, v preteklosti pa sta bila člana političnih strank. Tako so nam njuni odgovori, ki so se navezovali predvsem na njuni odločitvi v nestrankarsko kandidaturo, zelo v pomoč.
- Meta–analiza; v sklopu te analize smo združili rezultate že izvedenih raziskav.

2.4 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA

Strukturo smo oblikovali tako, da se poglavja konsistentno povezujejo, vsebine pa so jasne. Diplomsko delo je v glavnini razdeljeno na dva glavna vsebinska sklopa in sicer na teoretični in empirični del. V vsakem izmed poglavij smo vsebino razdelili na več podpoglavij in s tem problematiko lažje in bolj pregledno razčlenili.

1. Uvod: v uvodu smo na kratko prikazali tematiko, s katero smo se ukvarjali skozi raziskavo in navedli bistvene iztočnice, ki so nakazovale na vsebino diplomskega dela.
2. Metodološki okvir: natančnejša opredelitev namenov, ciljev, raziskovalnega vprašanja in ključnih metod in tehnik.
3. Teoretični del: v tem delu smo opredelili ključna teoretična izhodišča, ki so nam kasneje v empiričnem delu pomagala analizirati dobljene rezultate. Opredelili smo delovanje lokalne samouprave v Sloveniji, župane in njihovo vlogo v občinah ter županske volitve. Prikazali smo razlike med neodvisnimi in nestranskarskimi kandidati ter nestrankarske bolj podrobno opisali, saj smo se ravno z njihovim deležem ukvarjali skozi celotno raziskavo. Ključna tema v teoretičnem delu so bile tudi politične stranke, zaupanje v njih in pa strankarska usmerjenost (predvsem na lokalni ravni). Raziskali smo področje volilnih sistemov in vpliv le-teh na izvolitev nestranskarskih kandidatov. Na tej točki smo se dotaknili tudi razlogov za uspešnost nestranskarskih kandidatov na županskih volitvah. Poskušali smo ugotoviti, če obstaja korelacija med velikostjo občin in med deležem nestranskarskih kandidatov.
4. Empirični del: v tem delu smo se odločili poglavje razdeliti na tri dele. V prvem delu smo prikazali odstotek nestranskarskih županskih kandidatov na dosedanjih lokalnih volitvah, in sicer smo za prikaz uporabili volitve leta 1998, 2002, 2006 in pa 2010. S tem smo želeli nakazati na visok delež nestrankarstva na lokalni ravni v Sloveniji. V drugem delu empiričnega poglavja smo preučili odstotek nestranskarskih kandidatov na županskih volitvah leta 2014. Podatke smo razdelili v dve skupini glede na število prebivalcev. V tretjem, zadnjem delu, pa smo opravili še analizo opravljenih strukturiranih družboslovnih intervjujev. Rezultate smo analizirali in jih utemeljili s pomočjo teoretičnih izhodišč.
5. Zaključek: na podlagi rezultatov smo opravili lastno analizo in ugotovitve predstavili ter jih ustrezno argumentirali.

3 TEORETIČNI DEL

3.1 VLOGA LOKALNE SAMOUPRAVE V SLOVENIJI

Po osamosvojitvi Republike Slovenije je bila potreba po ponovni in bolj dosledni lokalni samoupravi nujna. Lokalna samouprava namreč predstavlja pomembno področje v državi, ki se je po reformi lokalne samouprave začelo razvijati, njena pomembnost pa se kaže tudi v tem, da je zapisana v ustavi in je torej postala ustavna kategorija. Vendar pa se delovanje lokalne samouprave v prenovljeni, demokratični luči ni spremenilo takoj leta 1991, saj so za to potrebni daljši postopki in procesi, ki trajajo več let in je njihova konsolidacija trajajoč, zapleten in dinamičen proces. Osnovna naloga, ki jo mora opravljati lokalna samouprava, je prenos zadev, ki so lokalnega pomena. Sem štejemo vse zadeve, ki se posredno ali neposredno dotikajo prebivalcev določene lokalne skupnosti. S tem lokalna skupnost postane avtonomna in samoupravna. Lokalno samoupravo namreč opredeljujemo kot raven oblasti, ki mora zastopati pomen in stališča lokalnih skupnosti. Ker je najnižja možna enota, je s tem tudi najbližje državljanom, občanom in jim daje možnost za večjo participacijo in vključenost v lokalne zadeve. Koncentracija politične moči se namreč oblikuje na različnih nivojih in ni skoncentrirana samo v eni točki. Centralna oblast pa mora priskrbeti določen delež sredstev, da lahko lokalna skupnost deluje in uresničuje vrednote, ki so določenim ljudem na določenem teritoriju enake (Brezovšek in drugi 2008, 120–125).

V Ustavi Republike Slovenije, kjer so zapisani najvišji splošni akti, je lokalna samouprava omenjena v 9. členu, in sicer člen navaja, da je v državi le-ta zagotovljena (Ustava Republike Slovenije 1991, 9. člen).

Leta 1994 je torej Slovenija doživela reformo lokalne samouprave, tako so se redne lokalne volitve začele s tem letom. Nato pa so bile razpisane vsaka štiri leta, torej leta 1998, 2002, 2006, 2010 in zadnje leta 2014 (Državna volilna komisija 2016).

3.1.1 OBČINA

Ključen je bil Zakon o ustanovitvi občin 3. oktobra 1994 (Brezovšek in Kukovič 2012, 113). Brezovšek in drugi (2008, 125–126) navajajo, da lokalna samouprava v Sloveniji deluje od leta 1995. Nove vsebine in novi organi so torej začeli delovati s 1. januarjem 1995, takrat je prišlo tudi do teritorialno spremenjenih občin, ki so bile v preteklosti drugače opredeljene. Kljub temu, da je bila reforma lokalne samouprave po osamosvojitvi oz. po letu 1995 spremenjena, predvsem z namenom boljšega delovanja lokalne oblasti, pa je pri

vzpostavljanju prišlo do skrajnosti; na eni strani ustanovitev velikih občin in na drugi strani manjših. S to težavo se soočamo še danes, saj imamo veliko število občin različnih velikosti. Da lokalna samouprava deluje tako kot je zaželeno, je predvsem potrebno ustrezno porazdeliti naloge in pristojnosti med centralno in lokalno oblastjo in vzpostaviti ter ohranjati učinkovite tokove med njima.

V ustavi Republike Slovenije je občina definirana kot temeljna samoupravna lokalna skupnost. Obsega naselje ali več naselij s skupnimi interesi in potrebami (Ustava Republike Slovenije 1991, 139. člen). Zakon o lokalni samoupravi pa jo opredeljuje še bolj natančno, in sicer poleg tega, da je temeljna samoupravna skupnost, dodaja še, da samostojno ureja naloge v skladu z ustavo in zakoni (Zakon o lokalni samoupravi 2007, 1. in 2. člen).

Občine so torej tista raven oblasti, ki je državljanom najbližja in se najbolj intenzivno ukvarja z gospodarskimi, socialnimi in političnimi problemi. Glavna naloga občin je predvsem zadovoljevanje potreb državljanov oz. prebivalcev na teritorialnem območju, ki ga občina obsega (Brezovšek in Kukovič 2012, 119–120). V občini prepoznamo tri organe, ki opravljajo funkcijo zastopanja in varovanja interesov občanov in jim pripisujemo ključne ter temeljne naloge pri izvajanju občinskih zadev. Ti organi so: občinski svet, nadzorni odbor in pa župan (Brezovšek in Kukovič 2012, 122). V diplomskem delu smo se osredotočali na eksekutivni organ, torej na župana, zato nekoliko več o njegovih funkcijah in nalogah v nadaljevanju.

3.2 VLOGA ŽUPANOV V SLOVENSKEM SISTEMU LOKALNE SAMOUPRAVE

Poleg občinskega sveta in nadzornega odbora lahko župana opredelimo kot organa občine in političnega funkcionarja, ki je voljeni politični predstavnik in je individualni organ (Brezovšek in Kukovič 2012, 125).

Župana volijo volivci s stalnim prebivališčem v občini na vsaka štiri leta, volitve pa potekajo hkrati z volitvami v občinski svet. Tako imajo prebivalci lokalne skupnosti možnost, da izvolijo kandidata, ki jim je najbližje, mu najbolj zaupajo in se poistovetijo z njegovimi načeli in vrednotami. Glavni funkciji župana sta usklajevalna oz. koordinativna in izvršilna oz. eksekutivna funkcija, ki delujeta v skladu s potrebami organizacije in porazdelitvijo nalog med občinske organe (Haček in drugi 2013, 49–50).

Občino predstavlja kot samoupravno lokalno skupnost, predstavlja občinski svet, kljub temu da ni njegov član, vodi seje občinskega sveta in je zakonit zastopnik občine v smislu pravne

osebe javnega prava. S tem mu je dodeljena tudi velika odgovornost. Skupaj z občinsko upravo izvršuje odločitve, ki se sprejmejo v občinskem svetu, občinsko upravo usmerja ter prav tako nadzoruje njeno delo in poskuša na najboljši način pripomoči k boljšemu delovanju občine. Županova funkcija je prav tako urejanje in predlaganje proračuna ter določitev delovnih področij vseh organov občinske uprave. Varovati mora zakonitosti delovanja občinskega sveta (Brezovšek in Kukovič 2015, 73–75).

Ker je župan voljen neposredno in s tem ni odvisen od občinskega sveta, se mu pripisuje še pomembnejšo vlogo v občini. Za izvajanje svojih nalog ni odvisen od občinskega sveta. Njegova dolžnost je izvrševanje odločitev občinskega sveta, vendar se ga k temu ne more prisiliti, omogočeno mu je uveljavljanje svoje lastne politike. Ravno zato je pomembno, kakšno politiko vodi in da je ta politika blizu tudi volivcem. Volivci ga ne morejo odpoklicati, lahko ga le v primeru ponovne županske kandidature za nov štiriletni mandat ne volijo. Ker pa župani želijo za sabo pustiti pozitivne rezultate, je pomembno, da imajo občani o njem dobro mnenje (Brezovšek in Kukovič 2015, 76). Prav tako pa se je izkazalo, da imajo župani po navadi po končanem mandatu še vedno željo ostati na županskem mestu. Prav tako tudi volivci raje volijo župana, ki je že poznan, saj so z njegovim preteklim delom seznanjeni in lahko sami presodijo o njegovih sposobnostih in namenih. Volilna uspešnost županov, ki so ponovno izvoljeni, se namreč povečuje (Brezovšek in Kukovič 2012, 130).

Župan je izvoljen po sistemu absolutne večine. Voli se neposredno in sicer po dvokrožnem večinskem sistemu. V primeru, da v prvem krogu nihče od županskih kandidatov ne dobi večine, se izvede še drugi krog glasovanja (Brezovšek in drugi 2008, 169–170).

Župana volijo volivci na vsaka štiri leta, volijo pa ga prebivalci občine s stalnim prebivališčem v občini na neposrednih in tajnih volitvah. Za župansko mesto se lahko poteguje vsak občan, ki ima volilno pravico pri volitvah v občinski svet. Župana lahko kandidirajo politične stranke ali pa skupina volivcev, biti pa jih mora najmanj 50 (Brezovšek in Kukovič 2012, 127).

3.2.1 ZAKONODAJA, KI UREJA PODROČJE ŽUPANSKIH VOLITEV

- Zakon o lokalnih volitvah (2007),
- Zakon o volilni in referendumski kampanji (2007),
- Ustava Republike Slovenije (1991).

V Zakonu o lokalnih volitvah (ZLV) se nahajajo splošne določbe, ki urejajo volitve v svete krajevnih, četrtnih in vaških skupnosti, volitve v občinske svete in pa seveda volitve za župane, ki so nas najbolj zanimale. Posamične občine nato s svojimi določenimi predpisi urejajo volitve predstavnikov občin v organe širših lokalnih skupnosti in pa v pokrajinske svete (ZLV 2007, 1. člen). Redne volitve za župana razpiše predsednik Državnega zbora (ZLV 2007, 104. člen).

Zakon, ki je bil prav tako relevanten pri našem raziskovanju, je Zakon o volilni in referendumski kampanji (ZVRK). V zakonu najdemo določbe, ki urejajo področje volilnih kampanj za volitve v predstavniške in individualne voljene organe lokalnih skupnosti, torej področje, s katerim smo se ukvarjali (ZVRK 2007, 1. člen). Predvsem smo se osredotočili na volitve za župansko mesto, saj smo ravno na podlagi izvoljenih županov preučevali delež nestranskih funkcionarjev. Zakon prav tako ureja volitve poslank in poslancev v Državni zbor, v Evropski parlament in pa volitve za predsednico ali predsednika države v Republiki Sloveniji (ZVRK 2007, 1. člen). Kandidati lahko volilno kampanjo organizirajo sami, lahko pa jo organizirajo predlagatelji kandidatov ali list kandidatov, drugi organizatorji volilnih kampanj ali politične stranke (ZVRK 2007, 3. člen).

3.3 STRANKARSTVO IN POLITIČNE STRANKE

LaPalombara in Weiner v Fink Hafner (2001, 12) opredeljujeta pojem stranka kot tvorbo modernih ter modernizirajočih političnih sistemov. S političnimi strankami se torej družba začne ukvarjati (še) v 19. stoletju, avtorji pa jih opredeljujejo različno. Schattschneider v Fink Hafner (2001, 14) definira stranke kot organiziran poskus prevzema oblasti in definiranje poenostavi, saj pravzaprav pove bistvo v enem stavku. Panebianco v Fink Hafner (2001, 14) politično stranko opredeljuje bolj natančno. Definira jo kot organizirano skupino oz. združenje, ki želi vplivati na oblast in jo tudi prevzeti, obenem pa želi ohraniti in spremeniti trenutne družbene, politične in gospodarske razmere, saj si prizadeva za boljše delovanje v državi. Deluje v volilni areni, v kateri mora prepričati volivce, njeno glavno vodilo pa so politični cilji, katerim sledi in jih želi izpolniti z namenom, da dokaže svojo politične namene.

Kadar raziskujemo pomembnost političnih strank, njihov vpliv, njihovo moč oz. predvsem vzroke za članstvo v stranke s strani posameznikov, je ključnega pomena strankarska identifikacija. Posamezniki lahko z določeno stranko tudi samo simpatizirajo, vendar je pomembno, da se strinjajo z njenimi dejanji in jo podpirajo. Z njo se poistovetijo in identificirajo načela ter vrednote, ki jih stranka navaja. Ni nujno, da so posamezniki člani

politične stranke, vendar identifikacija vpliva na njihove odločitve na volitvah, torej na njihovo volilno vedenje (Evans 2004).

Bibič v Haček in Kukovič (2011a, 376) navaja, da se politične stranke oblikujejo z nameni kot so socialne, kulturne in ostale neenakosti in s tem posledično zavzamejo pomembno vlogo kot politične organizacije. Na ta način želijo pristopiti do volivcev in s tem pridobiti čim več glasov na volitvah. Vzpostavijo pomembno vez z družbo, v kateri delujejo in se z volivci, simpatizerji in navsezadnje z vsemi državljani povezujejo skozi svojo mobilizacijsko funkcijo in predvsem poskušajo predstaviti interese družbe v političnih institucijah, kjer se formirajo pomembne odločitve, tako na centralni kot na lokalni ravni. Zavzemajo pomembno funkcijo institucionalnih akterjev, nanašajoč se na vladne in parlamentarne akterje, z namenom urejanja družbenih interesov in oblikovanja političnih institucij (van Biezen v Haček in Kukovič 2011a, 377).

Cilj političnih strank, ki so formalizirane organizacije z jasno ideologijo, je izpodbijanje ali ohranjanje politične moči v času demokratičnih volitev. Na ta način se borijo za svoj obstoj in se razlikujejo od ostalih organizacij. Vsebujejo člane, ki ščitijo interese stranke in zavzamejo aktivno vlogo na vseh ravneh javnega življenja. Katera področja so prioriteta, nam povedo njihovi politični programi. V letih, ko se je Slovenija osamosvajala, so se ustanovljale nove politične stranke. Te so predvsem želele protestirati proti prejšnjemu režimu in s tem v politični prostor prinesiti več suverenosti. Tako so bile zelo šibke v svojih programskih načelih, ki so se nanašali na najbolj pomembne sfere, področja v državi (Krašovec v Haček in Kukovič 2011a, 377).

Politične stranke omogočajo kandidatom vstop v politično reprezentativne institucije, kar jim predstavlja pomemben cilj, saj na ta način vzpostavljajo pomembno vez do državljanov. V zameno pa se od kandidatov pričakuje lojalnost do stranke in pa delovanje v skladu s strankarskimi pričakovanji in načeli. Da so politične stranke glavni akterji v času parlamentarnih volitev, dokazuje tudi majhno število uspešnih neodvisnih kandidatov, vendar pa je situacija na lokalni ravni drugačna (Haček in Kukovič 2011b, 3).

V nadaljevanju smo se veliko ukvarjali z razlogi županskih kandidatov za izbiro nestrancarstva, zato je bilo potrebno opredeliti tudi ideologijo. Politične stranke namreč zagovarjajo svojo ideologijo, s katero pridobijo volivčevo zaupanje ali ne. Obstajajo dileme v definiranju ideologij med politologi in zgodovinarji. Zgodovinarji namreč zagovarjajo, da so politične stranke nosilke ideologij. Po drugi strani pa družboslovci trdijo, da se je ideologija

stranke razvila kasneje, po ustanovitvi in ni bila prvi element pri nastajanju (Fink Hafner 2001, 39). LaPalombara in Weimer v Fink Hafner (2001, 39) opozarjata, da so ideologije pomembne. Pravzaprav se že vsak posameznik (lahko) poistoveti z neko ideologijo in jo prepozna v določeni politični stranki. V vsaki stranki je potrebna določena stopnja organizacije, ki se doseže tako, da se stranke med seboj razlikujejo, predvsem se to kaže v modernejših strankah. Predvsem je pomembna povezava med trajno urejenimi odnosi med voditelji in privrženci (Epstein 2000, 9–11). Jost in drugi (2009) prav tako poudarjajo, da je ideologija postala pomembna tematika, saj posamezniki na več načinov organizirajo svoje mnenje in na različen način. Predvsem raziskujejo več načinov, kako prevzete ideologije vpliva na posameznike in na njihove odločitve v političnem življenju. Vendar Evans (2004, 27) poudari, da se lahko volivec z določeno problematiko, ki jo predstavi stranka, ne strinja (kljub temu da ji načeloma sledi in podpira njeno ideologijo), tako spremeni svoje mnenje in tudi voli drugo stranko, ki predstavi reševanje problematike bližje volivcu.

Zadeve s področja političnih strank zajema Zakon o političnih strankah (2005). V 1. členu definira politično stranko, navaja da le-ta uresničuje svoje politične cilje, navaja, da ima politična stranka svoj program (ZPoIS 2005, 1. člen). Delovati mora javno, prav tako mora biti javno njeno materialno in finančno poslovanje (ZPoIS 2005, 2. člen).

3.3.1 ZAUPANJE V POLITIČNE STRANKE

Kljub temu, da je bila podpora v prid pluralizmu političnih strank v političnem prostoru v začetku 1990, ko se je Slovenija osamosvajala, pa ostaja mnenje o slovenskih političnih strankah negativno. Politične stranke imajo težave pri strukturni povezavi z družbo, kar vpliva na višanje nezaupanja in odpor do političnih strank (Krašovec 2000, 26). Ker politične stranke poleg predsednika države, predsednika vlade, državnega zbora in vlade zavzemajo funkcijo pomembnejših institucij v Sloveniji, je visoka stopnja nezaupanja še tako bolj zaskrbljujoča (Haček in Kukovič 2011a, 380).

Bačlija in Johanssen (2007) opredeljujeta zaupanje v osrednje institucije v državi (politične stranke so pomembna institucija v državi) kot zelo pomemben dejavnik pri razvoju političnega okolja in delovanju političnih procesov. V demokratičnih sistemih so nosilci funkcij tisti akterji, ki se jih dojema kot personificirano institucijo. Te pa so precej pomembne z vidika zaupanja državljanov, saj se ravno na ta način odločajo in kritično ocenjujejo delovanje v državi. Tako lahko ločujemo splošno zaupanje v politične institucije in zaupanje v politične elite. Ravno politične elite pa so tiste, ki sooblikujejo smer najpomembnejših

političnih sprememb. Tudi Xinsheng in drugi (2010) se osredotočijo na pomembnost zaupanja, konkretno omenjajo tudi lokalno raven in pomembnost več dejavnikov pri identifikaciji posameznikov s političnimi elitami, političnimi strankami, saj je lahko (ne)zaupanje na lokalni ravni toliko bolj usodno za politične funkcionarje in politične elite.

3.4 NESTRANKARSTVO IN NEODVISNI KANDIDATI

Kandidate za župane in prav tako za občinske svetnike lahko glede na predlagatelja razdelimo v dve skupini, in sicer; strankarski kandidati in nestranski kandidati. Predlagatelji strankarskih kandidatov so po navadi posamezni občinski odbori političnih strank, kandidirajo pa lahko kot koalicija strank ali posamične stranke. Tako se že na začetku pri oblikovanju kandidatur župani opredelijo in na podlagi svoje (ne)opredeljenosti vodijo svojo volilno kampanjo. Med tem, ko strankarski kandidati za kandidaturo potrebujejo nominacijo ali le soglasje stranke, pa morajo nestranski kandidati s strani določenega števila volivcev v volilni enoti pridobiti soglasje za kandidaturo (Rogelj 2007, 164). V literaturi se pogosto uporablja termin neodvisni kandidat, ki pomeni kandidata, ki kandidira neodvisen od politike. V angleški literaturi termina nestranski in neopredeljeni definirajo enako, pri nas pa je razlikovanje precej pomembno. Neodvisni kandidati so namreč neodvisni od politike. Pogosto prihaja do zamenjave med nestranskimi in neodvisnimi kandidati, tako smo se držali termina nestranski, katerega bistvena značilnost je torej v načinu kandidature (Rogelj 2007, 165).

Tudi Fink Hafner in Krašovec (2000, 160) namreč opredeljujeta nestranske kandidate kot kandidate, ki niso uvrščeni na kandidatne liste registriranih političnih strank. Glavna razlika s strankarskimi kandidati pa je v načinu kandidiranja.

3.5 STRANKARSKA USMERJENOST IN VEČANJE NESTRANSKIH KANDIDATOV

Politične stranke so nedvomno glavni akterji v modernih liberalnih demokracijah, vendar pa se je število akterjev, ki so se odločili za nestransko, v zadnjih dvajsetih letih povečalo v več političnih sistemih po svetu. Problem se torej ne pojavlja samo v Sloveniji, vendar se vzorec ponavlja, Slovenija pa je le ena izmed držav, ki je prepoznala olajšan način, kako hitreje priti do možnosti delovanja na najvišjih in najpomembnejših političnih položajih (Enache 2011, 51). Politična neopredeljenost omogoča posameznikom uporabo svojih virov, strategij, omrežij, finančnih sredstev, povezav in postavlja v ospredje posameznikove politične sposobnosti. Neodvisnost odgovarja celotnemu konceptu liberalnih demokracij in

spodbuja politično podjetništvo, prav tako pa poudarja individualne dosežke posameznika v določeni skupnosti. Neodvisni kandidati predvsem razvijejo svoj sistem s svojimi političnimi referencami, brez vplivov politične stranke (Enache 2011, 58–59). Vendar pa po drugi strani Willis (2008, 5) opozarja, da tudi neodvisni kandidati razvijejo nek odnos oz. povezavo z ostalimi politiki.

Campbell v Holbrook in Kaufmann (2013, 5) nakazuje na pomembno povezavo med identifikacijo posameznikov s političnimi strankami, tem politično opredeljenim je namreč odločanje na volitvah olajšano zaradi širšega znanja in tako lažje razumejo politično sceno.

3.6 VPLIV VOLILNIH SISTEMOV NA IZVOLITEV NESTRANKARSKIH KANDIDATOV

Pri možnosti kandidature nestranskih kandidatov in list ter prav tako možnosti za njihovo izvolitev pomembno vlogo igra volilni sistem. Volilni sistem, ki se uporablja za volitve v državni zbor, namreč favorizira politične stranke, nestranskih kandidati pa za izvolitev nimajo realnih možnosti, trend se je pokazal tudi v Sloveniji. Na lokalni ravni pa so ravno nestranskih kandidature uspešne. Na županskih volitvah se namreč uporablja dvokrožni absolutni večinski sistem. Po tem sistemu je za župana izvoljen kandidat, ki je na volitvah pridobil večino veljavnih glasov. V primeru, da nihče od kandidatov ni dobil večine, se razpiše drug krog volitev, in sicer med dvema kandidatom, ki sta dobila največ glasov. V primeru, da je več kandidatov dobilo enako najvišje število glasov, ali v primeru, da je več kandidatov ali dvoje kandidatov dobilo drugo najvišje število glasov, se opravi žreb, ki določi izbiro kandidatov. Člani občinskih svetov pa se volijo po proporcionalnem in večinskem volilnem sistemu, odvisno od velikosti občine (Haček in Kukovič 2011a, 381–382).

3.7 STRANKARSKA USMERJENOST NA LOKALNI RAVNI

Volivci, ki po navadi zavračajo nestranskih kandidate na nacionalni ravni, pa so jim na lokalni ravni bolj naklonjeni in jim celo dodelijo svoj glas, razlogov za to pa je več. Tako lokalna raven ponuja najboljše možnosti za nestransko zmago, med tem, ko je to zaradi pomanjkljivega razvoja političnih strank, splošnega nezaupanja v politične stranke in prav tako negativne konotacije članstva v strankah iz časa komunizma zelo oteženo. Lokalna raven torej predstavlja raven oblasti, ki je bližje tako kandidatom kot volivcem (Enache 2011, 61). Fink Hafner (1997, 152) omenja pomankanje zaupanja v politične stranke, kar se kaže kot posledica egoističnih in ideoloških aktivnosti političnih elit.

Na tej točki smo opredeljevali tudi demokratizacijo volitev na lokalni ravni in predvsem razlike, kadar kandidati kandidirajo kot nestrankarski in kot strankarski. Pri demokraciji nas predvsem zanima, v kolikšni meri je demokracija sploh prisotna, kadar se volivci odločajo za kandidate. Vprašanje demokracije se pojavi že na začetku pri izbiri kandidatov. Politične stranke imajo to moč, da opravijo selekcijo kandidatov, kar pomeni, da s tem nekaterim že na začetku onemogočijo kandidaturo, med tem pa so nestrankarski kandidati popolnoma neodvisni od politične stranke. V primeru, da jih predlaga skupina volivcev, je njihov položaj in možnost za izvolitev še večja (Krašovec 2007, 121–126).

3.8 VZROKI USPEŠNOSTI NA LOKALNI RAVNI

Uspešnost nestrankarskih politikov na lokalni ravni lahko iščemo v več razlogih. V relativno majhnem lokalnem okolju, v katerem županski kandidat kandidira, je vloga političnih strank zmanjšana. Prav tako pomembno vlogo igrajo osebni odnosi v lokalni skupnosti, ki omogočajo učinkovitejše odnose z volivci. Tako obstaja precej velika verjetnost, da bodo posamezniki bolj uspešni brez strankarske identifikacije. Pojavlja pa se razlika pri majhnih in velikih občinah; v večjih se nestrankarski kandidati po navadi soočajo s težavami pri prepoznavnosti (Fallend in drugi v Kukovič 2015, 78).

Nestrankarskim kandidatom na županskih volitvah je zaradi narave kandidature (kandidirajo lahko torej s podporo skupine volivcev, katere velikost je odvisna od velikosti posamezne občine), omogočeno dokaj nezahtevno uveljavljanje pasivne volilne pravice (Haček in Kukovič 2011a, 382).

Pri odločanju, kateri kandidati so najprimernejši za kandidaturo, imajo politične stranke več meril za izbiro. Razdelimo jih lahko na objektivne in subjektivne. Pod objektivne spadajo spol, socialni položaj, starost itd. Pri subjektivnih lastnostih pa se predvsem upošteva kandidatove kvalitete. To so lahko sposobnosti organiziranja, njegove dosedanje politične izkušnje, poznavanje delovanja institucij, splošno znanje itd. Stranke pa so tiste, ki odločajo o tem, katerim lastnostim posameznikov bodo pripisale večjo vrednost. Navsezadnje iščejo volilni uspeh in čim večji delež zastopanih posameznikov v sklopu stranke. Med tem pa so nestrankarski kandidati v merilih, ki smo jih omenjali, povsem neodvisni. Politična stranka jih v tem smislu ne omejuje in se ji kandidati ne potrebujejo dokazovati. Dokazujejo se državljanom, volivcem, prebivalcem teritorialnega območja, v katerem kandidirajo, to pa predstavlja veliko dodano vrednost (Krašovec 2007, 127–128). S tem smo delno že nakazali na pomembnost kandidata in pomembnost njegove politične opredeljenosti ter predvsem

odločitev za nestrankarsko kandidaturo, področju njegovih osebnih kompetenc pa bomo namenili še nekaj teoretičnih vložkov.

Kukovič (2015, 77) definira župana kot lokalnega vodja in dejavnike, ki pomembno vplivajo na njegovo vodenje, poimenuje kot kontekstualne dejavnike. Pod te dejavnike tako uvrščamo spol, starost, strankarsko opredelitev, njegovo družinsko in družbeno ozadje ter njegovo dosedanje politično kariero. Lembruch v Kukovič (2015, 77–78) opozarja predvsem na to, da lokalne politične stranke zagotavljajo predstavljanje interesov določenih delov lokalnih skupnosti, tako volivci na volitvah točno vedo, kakšne so njihove politične možnosti, predvsem pa stranke poudarjajo razlike z ostalimi strankami, kar pa pogostokrat postane ključen dejavnik pri odločevanju. Mnogi občani namreč lokalno politiko ne dojemajo kot strankarsko.

Lokalne oblasti bi morale biti nepolitične in delovati z namenom nevtralnega skupnega dobrega določene lokalne skupnosti, pri tem pa bi se morala funkcija političnih strank omejiti, saj so interesi posameznih strank vse prej kot nevtralni (Holtkamp v Kukovič 2015, 79). Čedalje več je torej naraščanja nezadovoljstva s političnimi strankami, zmanjševanja članstva v političnih strankah in izgubljanje identifikacije s političnimi strankami. Nezadovoljstvo s tradicionalnimi političnimi strankami je v nekaterih občinah dosegla celo to točko, da so se začela ustanavljati zaveznitva občanov. Posledično je začelo prihajati do razdrobljenosti. Na ta način pa se je začela krepiti moč župana in s tem razmerje moči v občinah. Župan je prevzel funkcijo nestrankarskega in nevtralnega posrednika v občini in s tem povečal svojo moč in vpliv na območju svojega delovanja. Ugotovimo torej, da politične stranke na lokalni ravni ne igrajo najpomembnejše vloge, prej eno izmed manj pomembnih. Tako imajo župani s svojo potezo kandidiranja kot nestrankarski kandidati več možnosti za zmago na volitvah in tako prevzeti mandat. Nedvomno je na lokalni ravni pridobitev nestrankarskega profila lažja kot pa na katerikoli drugi ravni; torej regionalni, nacionalni in pa tudi na evropski ravni (Kukovič 2015, 80–81).

Ugotovimo tudi to, da je moč nestrankarskih županov večja v majhnih občinah, saj se tam v ospredje postavljajo osebne lastnosti županov in pa njihova karizma (Kukovič 2015, 81).

Župan je v občini postavljen v ospredje, to pomeni, da je zelo pomembno, kakšen vtis daje svojim volivcem. Poleg svojih profesionalnih sposobnosti in političnih izkušenj so torej zelo pomembne še njegove osebne lastnosti, ki močno vplivajo na odločitve prebivalcev.

Navsezadnje njegove osebne lastnosti v veliki meri vplivajo na njegovo delovanje in na njegov stil vodenja občine (Kukovič 2015, 92).

Burns v Kukovič (2015, 93) opredeljuje tri bistvene elemente, ki so značilni za politično vodenje županov:

- njegovo vodenje opredeljuje kot aktivnost, ki ima svoj namen,
- njegovo vodenje je oblika vzročnosti ali moči,
- deluje interaktivno s svojimi privrženci in volilnim telesom.

Lokalno okolje je idealno, da župan pokaže svoje sposobnosti, svoje znanje in s tem prepriča volivce, da mu podelijo svoj glas. Ciljna populacija so namreč občani, to pomeni, da se mora župan ukvarjati s konkretno lokalno družbo. Interakcija v primerjavi s centralno oblastjo je bolj osebna in s tem pridejo v ospredje županove osebne lastnosti. Omenimo lahko personalizacijo župana in pa personalizirano politiko (Kukovič 2015, 93). Rahat in Sheaffer v Kukovič (2015, 93) opredeljujeta personalizirano politiko kot proces, v kateri individualni politični akterji močno pridobivajo na veljavi, med tem, ko so ostale politične skupine, npr. politične stranke, postavljene v ozadje. Ravno to se torej dogaja na lokalni ravni, županova funkcija je personalizirana, kar pomeni, da ga močno postavlja v ospredje, volivci se z njim lažje poistovetijo, komunikacija poteka bolj sproščeno in predvsem osebno. Na tej točki se lahko navežemo še na pomen dejanj in ideologije. V tem primeru štejejo dejanja župana, ne (toliko) njegova ideologija. Prebivalci občine želijo videti konkretne rezultate, ki pravzaprav nekaj pomenijo (Kukovič 2015, 93).

Kukovič (2015, 93–95) v nadaljevanju utemeljuje pomen podpornikov župana, ki mu v času volilne kampanje izkažejo svojo podporo. Navsezadnje je ravno skupina volivcev lahko ključna pri predlaganju kandidature za župansko mesto. Volivci mu s tem podeljujejo moč in pa legitimnost. Opazimo torej povezavo med upadanjem moči političnih strank in večanjem števila županov, ki se odločajo za nestransko kandidacijo. Ugotovimo, da župani iščejo podporo v lokalnem okolju in se želijo čim bolj distancirati od političnih strank.

Kukovič (2015, 136–139) prikazuje podatke, ki so pokazali, da je dobra tretjina slovenskih županov nestranskih. Prav tako je odstotek nestranskih kandidatov večji v majhnih občinah. Podatki prikazujejo, da obstaja velik odstotek županov, ki so bili prej v politični stranki in so se kasneje odločili za nestransko kandidacijo.

Rapoport (1997) se v svojem članku osredotoča ravno na dejstvo, da se v politiki posamezne kandidate vedno bolj postavlja v ospredje, kar pomeni, da je vedno večja odgovornost ravno na njih. Kandidati namreč predstavljajo določeno problematiko, osebne značajske lastnosti, ideologijo in s tem posredno ter neposredno vplivajo na odločitve, ki sooblikujejo lokalno politiko. Willis (2008, 4) opozarja na pomembnost lokalnega vladanja in poudarja, da se lokalne volitve ukvarjajo z lokalnimi zadevami, težavami in z lokalnimi identitetami. Politika na lokalni ravni močno povezuje kandidate z volivci, saj imajo skupne vizije o razvijanju lokalne skupnosti in se tako lažje povezujejo, volivci pa imajo lažji dostop do vodilnih in s tem večje možnosti za sodelovanje. Stik z vodilnimi je torej lažji in s tem omogoča večjo odprtost, transparentnost in demokratičnost. Pogostokrat lahko govorimo, da se volivci s kandidati močno povežejo na osebni ravni. Lokalna raven je ravno nasprotje centralizma in v primeru večanja števila podpornikov (kar je eden izmed ciljev županov) prepoznavamo to kot veliko prednost.

Volilno vedenje posameznikov je odvisno predvsem od informacij, ki jih pridobijo iz okolja. Informacije lahko prihajajo iz nacionalnega, regionalnega ali lokalnega okolja. Pri županskih volitvah je ključno okolje lokalno. Informacije na nacionalni in regionalni ravni prebivalci namreč pridobijo predvsem iz množičnih medijev, med tem, ko je pri izbiri lokalnih vodij pomembnejši dejanski stik z ljudmi. Večina informacij na lokalni ravni je namreč prenesena medosebno, s pomočjo tako formalnih kot neformalnih načinov komunikacije, na delovnih mestih in med prostim časom, ki ga ljudje preživijo v stiku z ljudmi. Lokalno okolje predstavlja strnjeno območje ljudi, ki imajo vsaj v določeni meri skupen interes po boljšem in kakovostnejšem razvoju občine, v kateri prebivajo. S tem, ko med sokrajani komunicirajo, tako tudi dobijo občutek o namerah kandidata ter se lažje odločijo oz. precenijo, kateri kandidat je vreden njihovega glasu (Johnson 1974, 418).

Johnston (1974, 419) poudarja pomembnost razdalje prebivališča med kandidatom in volivci. Tisti volivci, ki živijo bližje kandidatu, ga bolje poznajo, obstaja večja možnost, da se z njim srečujejo, ali pa poznajo vsaj nekoga, ki pozna kandidata. Volivci tako volijo kandidata na podlagi njegove prepoznavnosti in ne toliko zaradi politike, ki jo predstavlja. Zanimarajo tradicionalno poistovetenje s političnimi strankami in volijo na podlagi ostalih dejavnikov, torej na podlagi poznanstva.

4 EMPIRIČNI DEL

Empirični del diplomskega dela smo zaradi lažje preglednosti in dejanskega namena raziskave razdelili na tri dele. V prvem delu smo s pomočjo že narejene raziskave prikazali delež občin, v katerih je stranka ali lista imela samostojnega kandidata za župana, glede na skupno število občin. Prav tako smo prikazali delež izvoljenih županov glede na število vloženih kandidatur. V obeh primerih smo se torej osredotočili samo na deleže nestranskih kandidatov. V drugem delu empiričnega raziskovanja smo opravili lastno analizo, v kateri smo prikazali delež izvoljenih nestranskih kandidatov na županskih volitvah leta 2014, jih razdelili v dve skupini glede na število prebivalcev in ugotavljali, ali obstaja povezava med deležem nestranskih županov in velikostjo občine. Na koncu pa smo opravili še analizo dveh strukturiranih družboslovnih intervjujev z dvema nestranskih županoma.

4.1 DELEŽ NESTRANSKARSKIH ŽUPANOV V LETIH 1998, 2002, 2006 IN 2010

V Tabeli 4.1 prikazujemo primerjavo med vloženimi kandidaturami nestranskih županov in pa dejanskih izvolitvah nestranskih županov. Tabelo smo oblikovali z namenom prikazati trend višanja nestranskih županov v Sloveniji, kar smo dokazovali skozi celotno diplomsko delo.

Tabela 4.1: Vlaganje kandidatur in volilni rezultati za lokalne volitve 1998, 2002, 2006 in 2010, volitve županov v odstotkih.

Županski kandidati	Delež občin, v katerih je stranka ali lista imela samostojnega kandidata za župana, glede na skupno	Delež izvoljenih županov glede na število vloženih kandidatur	Delež občin, v katerih je stranka ali lista imela samostojnega kandidata za župana, glede na skupno	Delež izvoljenih županov glede na število vloženih kandidatur	Delež občin, v katerih je stranka ali lista imela samostojnega kandidata za župana, glede na skupno	Delež izvoljenih županov glede na število vloženih kandidatur	Delež občin, v katerih je stranka ali lista imela samostojnega kandidata za župana, glede na skupno	Delež izvoljenih županov glede na število vloženih kandidatur
--------------------	---	---	---	---	---	---	---	---

	število občin v Sloveniji		število občin v Sloveniji		število občin v Sloveniji		število občin v Sloveniji	
Leto	1998	1998	2002	2002	2006	2006	2010	2010
Nestrankarski kandidati	57	40	85	36	79	40	67	50

Vir: Haček in Kukovič (2011a, 383).

V tabeli smo torej predvsem želeli prikazati visok delež izvoljenih nestranskih županov in s tem potrditi domnevo, da se deleži višajo. Pri tem pa je potrebno poudariti, da se je število občin od leta 1998 do danes spreminjalo. Število občin je namreč naraščalo. Ponekod se deleži namreč zmanjšujejo, vendar če bi v teh primerih opazovali absolutne številke, bi ugotovili, da obstaja trend večanja kandidatur nestranskih kandidatov in prav tako večanje izvoljenih nestranskih kandidatov za županske volitve. Tako smo ugotovili, da je večanje omenjenega deleža v Sloveniji močno prisotno.

4.2 ANALIZA DELEŽA NESTRANKARSKIH KANDIDATOV NA ŽUPANSKIH VOLITVAH LETA 2014

V drugem delu empiričnega poglavja smo se osredotočili na lastno analizo podatkov. Ker nas je zanimal delež nestranskih kandidatov na županskih volitvah leta 2014, smo potrebovali ustrezne podatke. Tako smo v vseh občinah v Sloveniji (212 občin) pregledali, kateri kandidati so zmagali na volitvah. Zanimalo nas je torej, ali je bil kandidat strankarski ali nestranski. Nato smo občine razdelili na dva dela:

- občine s prebivalci do 5.000, poimenovali smo jih majhne občine,
- ter občine z več kot 5.000 prebivalci, te pa smo poimenovali velike občine.

V omenjeni skupini smo jih razvrstili iz dveh razlogov. Mejo med majhnimi in velikimi občinami smo postavili 5.000 prebivalcev, saj to predstavlja zakonsko določeno mejo v Sloveniji za ustanovitev občine. Tega pa se pri nas ni upoštevalo. Drug razlog za omenjeno razdelitev pa izhaja iz našega raziskovalnega vprašanja. Namreč spraševali smo se, ali obstaja korelacija med deležem nestranskih kandidatov in tipom občine. Tip občine pa smo definirali kot majhne ali velike. Tako smo lažje analizirali podatke v vsaki skupini občin in jih ustrezno prikazali.

Tabela 4.2: Število občin v dveh skupinah (majhne, velike), število občin z nestranskarškimi in stranskarškimi župani in delež občin z nestranskarškimi in stranskarškimi župani

	Število občin	Število občin z nestranskarškimi župani	Število občin s stranskarškimi župani	Delež občin z nestranskarškimi župani (v %)	Delež občin s stranskarškimi župani (v %)
Občine do 5.000 prebivalcev	110	64	46	58	42
Občine nad 5.000 prebivalci	102	51	51	50	50

Vir: Državna volilna komisija (2014).

V Tabeli 4.2 smo torej prikazali podatke, ki smo jih pridobili z lastno analizo.

Najprej smo pregledali podatke v majhnih občinah. V vseh majhnih občinah smo za vsako občino posamično pregledali opredeljenost županov na zadnjih lokalnih volitvah v Sloveniji leta 2014. Ločili smo torej nestranskarške in stranskarške župane. Ugotovili smo, da je od 110 občin kar 64 županov nestranskarških, kar predstavlja 58% vseh občin z nestranskarškimi kandidati v skupini majhnih občin.

Nato smo ponovili proces pridobivanja podatkov za velike občine. Ugotovili smo, da je delež nestranskarških in delež stranskarških kandidatov enak. Torej 50% občin v skupini velikih občin ima nestranskarškega župana in prav tako 50% nestranskarškega.

Prav tako smo ugotovili, da je odstotek nestranskarških kandidatov v najmanjših občinah do 2.000 prebivalcev, kar 63%.

4.3 ANALIZA INTERVJUJEV

Oba intervjuja, ki smo ju opravili s trenutnima županoma občin Šentjur in Ravne na Koroškem, smo oblikovali na enak način. Ker sta župana kandidirala in zmagala kot nestranskarška kandidata, smo predvsem želeli izvedeti njune razloge za omenjeno kandidaturo in mnenje o tem, da se delež nestranskarških kandidatov veča. Zanimalo nas je, katere so glavne razlike, ki sta jih opazila v različnem načinu kandidiranja, saj sta bila oba v preteklosti člana političnih strank in se kasneje odločila za samostojno politično pot. Zanimalo nas je tudi

njuno mnenje o pomembnosti strankarstva na lokalni ravni in pa njuno mnenje o personalizirani politiki na lokalni ravni. Želeli smo namreč izvedeti, kako zelo je pomemben vpliv in moč posameznih kandidatov. Prav tako nas je zanimalo njuno stališče o tem, ali obstaja povezava med velikostjo občine in deležem nestranskih županov.

Župan občine Šentjur nam je razložil, da se je za nestransko kandidato odločil predvsem zaradi osebnega nezaupanja do političnih strank in stranskih volitev, prav tako pa je utemeljil razlog za politično opredeljenost v preteklosti: *»Leta 2000 sem v sklopu Stranke mladih Slovenije kandidiral na državnozbornih volitvah predvsem zaradi volilnega sistema v Sloveniji, ki neodvisnim kandidatom ne omogoča samostojne kandidature, saj je nemogoče imeti minimalno možnost za izvolitev kot nestranski kandidat. V stranko sem vstopil naknadno, leta 1998 sem v Šentjurju formiral Listo za razvoj šentjurske občine, tako sem v sklopu liste dobil povabilo k sodelovanju Stranke mladih Slovenije in se na ta način vključil v stranko in dobil mandat v Državnem zboru. Tematika stranke me je zanimala, na področjih, s katerimi se je ukvarjala, pa sem bil tudi veliko aktiven. Odločitev za nestransko kandidato je prišla predvsem zaradi razloga, da stranskih volitev v Sloveniji ne cenim in sem tako svojo kariero nadaljeval kot nestranski kandidat«* (Diaci 2016).

Poudaril je, da je delo ki ga opravlja kot nestranski župan, popolnoma drugačno: *»Nisem več odvisen od stranske centrale, kar delam, delam za ljudi. Nihče nima vpliva na naše delovanje v tem stranskem smislu in to smatram kot veliko prednost. Stranski kandidati so namreč vezani stranko, med tem ko nestranski lahko razmišljajo in delujejo po svoji volji«* (Diaci 2016).

Svobodno delovanje je zanj ena izmed temeljnih razlik, ki jih opazi in temu pripisuje tudi večji delež nestranskih županov. Meni, da strankarstvo na lokalni ravni ni pomembno: *»Tukaj politizacija nima nobene vloge«* (Diaci 2016). Tako se je strinjal s tem, da je politika na lokalni ravni personalizirana. Ugotavlja, da je povečan delež nestranskih kandidatov v manjših občinah, čeprav ni bil mnenja, da lahko govorimo o tako velikih razlikah. Za konec je pritrnil, da je kot nestranski kandidat dobil in še vedno dobiva več podpore od volivcev, kot v preteklosti v sklopu politične stranke.

Župan občine Ravne na Koroškem nam je že na začetku intervjuja obrazložil, da v lokalni politiki politična opredeljenost ni najbolj pomembna in je predvsem lahko moteča. Kot nestranski županski kandidat je namreč v sklopu svoje nestranske kandidature predstavljal sebe in se ni identificiral s določeno politično stranko. Omenil je glavne razlike

med strankarsko in nestransarsko kandidaturo: »Razlike so v tem, da je pri nestransarski kandidaturi bolj v ospredju oseba kot pa pripadnost politični stranki. Nekako ni identifikacije s pripadnostjo stranke, ki ima neko lastno ideologijo« (Rožen 2016).

Na tej točki se je strinjal s tem, da je na lokalni ravni politika personalizirana. Po drugi strani pa je dejal, da njegovo nestransarsko delovanje ne vpliva na delo. Povedal je, da je delo enako kot prej v sklopu politične stranke. Večanje števila nestransarskih kandidatov razlaga predvsem s šibkostjo političnih strank v Sloveniji. Na vprašanje, ali ima velikost občine vlogo pri izvoljivosti nestransarskih županov, je odgovoril pritrdilno in dodal: »V manjših občinah je namreč manj strankarske politike med ljudmi« (Rožen 2016).

Ugotovili smo, da je nestransarska kandidatura na županskih volitvah v obeh primerih intervjuvanih županov bila uspešna. Kandidata sta se strinjala o nepomembnosti strankarske identifikacije na lokalni ravni in oba poudarila, da je v lokalni skupnosti predvsem pomembna personalizirana politika. Pomemben je kandidat, njegovi načrti in prepoznavnost v občini. Prav tako sta se strinjala, da se kaže trend večanja nestransarskih županov v manjših občinah, saj je v teh stik z ljudmi bolj intenziven.

5 ZAKLJUČEK

Glavni cilj diplomskega dela je bil na podlagi teoretičnih izhodišč in empiričnih podatkov, ki smo jih prikazali v zgornjih dveh tabelah, odgovoriti na naše zastavljeno raziskovalno vprašanje.

V teoretičnem delu smo opredeljevali več različnih področij in teoretičnih izhodišč, ki so nam pomagala pri razumevanju tematike in so nam predvsem služila kot usmeritve. Opredelili smo lokalno samoupravo in občine ter ugotovili, da smo raziskovali eno izmed pomembnejših področij v Sloveniji, saj je ravno lokalno okolje močno področje, kjer posamezni županski kandidati pridobivajo na svoji moči. Osredotočali smo se torej na nestranske župane, ki so v Sloveniji vedno bolj pogosti, še večji poudarek pa smo naredili na deležu nestranskih županov v majhnih občinah.

Županski kandidati so skozi nestransko kandidaturo uspeli najti uspešen način za izvajanje svoje lastne politike in s tem prepričali volivce. Ugotovili so, da je uspešnost nestranskega kandidiranja dobra poteza, saj je zaupanje v politične stranke v Sloveniji zelo nizko. Državljeni političnim strankam ne zaupajo, ne zaupajo njihovim interesom, ideologijam, zato jih nestransko toliko bolj prepriča. Nestranski kandidati namreč ne potrebujejo zagovarjati svoja dejanja političnim centralam, temveč so odgovorni sami zase oz. prebivalcem teritorialnega območja, občinam, v katerih so izvoljeni. Župani, ki so nestranski, tako navežejo enakopraven odnos z vsemi občani in ne delajo razlik med določenimi skupinami volivcev na podlagi njihovih političnih usmeritev. Politična opredeljenost v tem primeru sploh ni pomembna. O tem sta govorila tudi oba intervjuvana župana (Priloga A in B).

Kandidati lahko vložijo kandidaturo na podlagi skupine volivcev in že s tem dobijo večjo možnost za izvolitev, saj jim volivci že na začetku izkažejo zaupanje. Tudi tukaj smo našli pomemben dejavnik, ki močno vpliva na močno vlogo nestranskih kandidatov.

Župani predstavljajo interese določene lokalne skupnosti, odgovorni so za svoja konkretna dejanja in morajo za njih tudi odgovarjati. Kadar ne delujejo v sklopu političnih strank, lahko bolje, neodvisno in predvsem z dobrimi nameni močno pripomorejo k razvoju občine. Volivci

zelo cenijo osebni stik, ki ga župani navežejo z njimi, osebni stik pa je možen v lokalnem okolju, predvsem v občinah, ki so majhne. Ljudje župana poznajo, se z njim poistovetijo, mu zaupajo, se strinjajo z njegovimi interesi, normami in ga tako tudi podprejo. Manjša kot je občina, večji je osebni stik z volivci in župani, večja je podpora, ki jo kandidati dobivajo. Osebna interakcija posameznikov namreč predstavlja ključen element pri uspešnosti županov. Na lokalni ravni, predvsem na lokalni ravni majhnih občin, se namreč odvijajo lokalne politike, s katerimi se centralne oblasti ne ukvarjajo (vsaj ne v veliki meri). Tako je odgovornost na županih še toliko večja. Ravno oni lahko situacijo obrnejo na bolje in močno pripomorejo k pozitivnemu razvoju občin. To pa jim daje veliko moč, s katero razpolagajo in s tem pridobivajo glasove volivcev. Tako se občani majhnih občin z županom dejansko lahko povežejo, z njim vzpostavijo odnos, jim zaupajo in jih na volitvah tudi volijo.

Raziskovalno vprašanje »*Ali nestranski županski kandidati dominirajo v določenem tipu občin?*« je torej pritrnilno. Ugotovimo namreč, da so nestranski županski kandidati v majhnih občinah (v našem primeru so to občine do 5.000 prebivalcev) bolj uspešni kot v velikih.

Cilj, ki smo ga zastavili na začetku pisanja diplomskega dela, smo torej izpolnili. Področje županskih volitev in nestransko opredeljenih županov smo raziskali dovolj podrobno, da smo prepoznali vzorec v slovenskih občinah, ki se ponavlja. Ugotovili smo, da je ljudem pomembno, da njihov župan vodi občino tako, da le-ta občanom zagotavlja kakovostne javne storitve in skrbi za zadovoljstvo in dobro počutje prebivalcev. Občanom ni pomembno, da župan pripada določeni politični stranki oz. podpira določeno ideologijo, saj jih v končni fazi zanimajo samo pozitivni rezultati in spremembe v občini. Lokalni problemi so namreč pri slovenskih volivcih pred vsakršno ideologijo, ko se odločajo katerega kandidata bodo podprli za župana. Morda bi lahko ravno lokalne volitve, volitve za župana, bile dober primer oz. dobra praksa tudi za nacionalno raven in bi se iz tega lahko dejansko še kaj naučili.

6 LITERATURA

1. Bačlija, Irena in Lars Johannsen. 2007. Komu zaupamo? Recipročnost zaupanja med političnimi elitami in državljani v Sloveniji in izbranih srednjeevropskih držav. *Teorija in praksa* 44 (1–2): 103–121.
2. Brancati, Dawn. 2008. Winning Alone: The Electoral Fate of independent candidates worldwide. *Journal of Politics* 70 (3): 648–662.
3. Brezovšek, Marjan, Miro Haček in Milan Zver. 2008. *Organizacija oblasti v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
4. Brezovšek, Marjan in Simona Kukovič. 2012 *Organizacija lokalne oblasti v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
5. --- 2015. Od parlamentarizma k prezidencializmu: institucionalni vidiki lokalnega političnega vodenja v Sloveniji. *Teorija in praksa* 52 (1–2): 67–82.
6. Diaci, Marko. 2016. *Intervju z avtorico*. Šentjur, 12. avgust 2016.
7. *Državna volilna komisija*. 2016. Dostopno prek: <http://www.dvk-rs.si/index.php/si> (18. avgust 2016).
8. Enache, Ion. 2011. Independents in the local politics of post – communist Romania. *Studia Politica: Romanian Political Science Review* 11 (1): 51–104.
9. Epstein, Leon D. 2000. *Political Parties in Western Democracies*. United States of America: Library of Congress Cataloging-in- Publication Data.
10. Evans, Jocelyn. 2004. *Voters & voting: an introduction*. London; Thousand Oaks; New Delhi: Sage.
11. Fink Hafner, Danica. 1997. Development of a party system. V *Making a new notion: The formation of Slovenia*, ur. Danica Fink Hafner in John R. Robbins, 135–155. Brookfield, Singapur, Sydney, Dartmouth: Aldershot.
12. Fink Hafner, Danica in Alenka Krašovec. 2000. Dejavniki strankarske podpore kandidatkam na lokalni in nacionalni ravni političnega sistema. *Družboslovne razprave* 16 (34–35): 141–165.
13. Fink Hafner, Danica. 2001. *Politične stranke*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

14. Haček, Miro in Simona Kukovič. 2011a. Nestrankarski kandidati in liste na lokalnih volitvah v obdobju 1994 – 2010. *Teorija in praksa* 48 (2): 376–392.
15. --- 2011b. Non-partisan candidates and lists at Slovenian local elections 1994–2010. *World Political Science Review* 48 (2): 350–375.
16. Haček, Miro, Simona Kukovič in Anja Grabner. 2013. Odnosi med organi oblasti v slovenski lokalni samoupravi. *Družboslovne razprave* 29 (72): 45–63.
17. Holbrook, Thomas M. in Karen Kaufmann. 2013. *Partisan Context and the Structure of the Vote in Mayoral Elections*. Prispevek predstavljen na konferenci Elections, Public Opinion and Parties, Leicester, 13.–15. september. Dostopno prek: <http://www.lancaster.ac.uk/fass/events/epop2013/docs/thomasholbrookpaper.pdf> (18. avgust 2016).
18. Johnston, Ron. 1974. Local Effects in Voting at a Local Election. *Annals of the Association of American Geographers* 64 (3): 418–429.
19. Jost, John T., Christopher M. Federico in Jaime L. Napier. 2009. Political Ideology: Its Structure, Functions, and Elective Affinities. *Annual Review of Psychology* 60: 307–337.
20. Krašovec, Alenka. 2000. *Moč v političnih strankah*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
21. --- 2007. *Volilne študije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
22. Kukovič, Simona. 2015. *Lokalno politično vodenje: slovenski župani v primerjalni perspektivi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
23. Rapport, Ronald B. 1997. Partnership change in a candidate – centered era. *Journal Of Politics* 59 (1): 185–199.
24. Rogelj, Boštjan. 2007. Uspeh nestrankarskih kandidatov na lokalnih volitvah 2006. *Dela* 27: 163–181.
25. Rožen, Tomaž. 2016. *Intervju z avtorico*. Ravne na Koroškem, 22. avgust 2016.
26. *Zakon o lokalnih volitvah (ZLV-UPB3)*. Uradni list RS 94/2007. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=82671> (18. avgust 2016).
27. *Zakon o lokalni samoupravi (ZLS-UPB2)*. Uradni list RS 94/2007. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=82670> (18. avgust 2016).
28. *Zakon o političnih strankah (ZPoIS-UPB1)*. Uradni list RS 100/2005. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=58647> (18. avgust 2016).
29. *Zakon o volilni in referendumski kampanji (ZVRK)*. Uradni list RS 41/2007. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=80138> (18. avgust 2016).

30. *Ustava Republike Slovenije*. 1991. Dostopno prek: <https://zakonodaja.com/ustava/urs> (18. avgust 2016).
31. Willis, Ian. 2008. Democracy in Place: Parochial Politics and the 2008 Local Government Election. *AQ: Australian Quarterly* 80 (6): 3–10.
32. Xinsheng, Liu, Eric Lindquist, Arnold Vedlitz in Vincent Kenneth. 2010. Understanding Local Policymaking: Policy Elites Perceptions of Local Agenda Setting and Alternative Policy Selection. *Policy Studies Journal* 38 (1): 69–91.

PRILOGE

Priloga A: Intervju z županom občine Šentjur, mag. Markom Diacijem

Datum izvedbe: 12. avgust 2016

1. V preteklosti ste bili strankarsko opredeljeni. Leta 2000 ste v sklopu politične stranke kandidirali na državnozborskih volitvah, kjer ste uspešno pridobili mandat kot poslanec v Državnem zboru. Kot strankarski županski kandidat ste nato leta 2002 kandidirali za župansko mesto v občini Šentjur, nato pa ste svojo kariero nadaljevali kot nestrankarski kandidat. Tako ste z Županovo listo: Gibanje za občino Šentjur leta 2010 in 2014 zmagali na županskih volitvah. Kakšni so vaši razlogi za nadaljevanje politične poti kot nestrankarski kandidat?

»Leta 2000 sem v sklopu Stranke mladih Slovenije kandidiral na državnozborskih volitvah predvsem zaradi volilnega sistema v Sloveniji, ki neodvisnim kandidatom ne omogoča samostojne kandidature, saj je nemogoče imeti minimalno možnost za izvolitev kot nestrankarski kandidat. V stranko sem vstopil naknadno, leta 1998 sem v Šentjurju formiral Listo za razvoj šentjurske občine, tako sem v sklopu liste dobil povabilo k sodelovanju Stranke mladih Slovenije in se na ta način vključil v stranko in dobil mandat v Državnem zboru. Tematika stranke me je zanimala, na področjih, s katerimi se je ukvarjala, pa sem bil tudi veliko aktiven. Odločitev za nestrankarsko kandidaturo je prišla predvsem zaradi razloga, da strankarskih volitev v Sloveniji ne cenim sem tako svojo kariero nadaljeval kot nestrankarski kandidat.«

2. Kakšne so bile razlike v kandidaturi kot strankarsko opredeljeni kandidat in nestrankarski kandidat?

»Bistvenih razlik ni bilo, saj sem si v obeh primerih sam zorganiziral zadeve.«

3. Kako vaša nestrankarska opredelitev vpliva na delo, oziroma v kakšnem smislu je delo drugačno?

»Delo je popolnoma drugačno. Nisem več odvisen od strankarske centrale, kar delam, delam za ljudi. Nihče nima vpliva na naše delovanje v tem strankarskem smislu in to smatram kot veliko prednost. Strankarski kandidati so namreč vezani na stranko, med tem ko nestrankarski lahko razmišljajo in delujejo po svoji volji.«

4. Kakšno je vaše mnenje o večanju števila nestrankarskih kandidatov na županskih volitvah?

»Zelo težko je delovati uspešno, če imaš za sabo strankarsko centralo, ki ti narekuje, kako in na kakšen način moraš delati. Večanje nestranskih kandidatov tako pripisujem temu, saj kot nestranski kandidat deluješ bolj svobodno. Vendar pa je lahko to tudi negativno, namreč zadeve na državnem nivoju se lahko hitro obrnejo in če v tem primeru nisi pripadnik določene stranke, lahko imaš težave.«

5. Menite, da je strankarstvo na lokalni ravni relevantno?

»V lokalni skupnosti se točno ve, katere naloge moramo izvajati, zapisane so v Zakonu o lokalni samoupravi in so popolnoma jasne. Tako se pogovarjamo samo o tem, kako bomo razdelili denar, ki ga imamo in katere bodo prioritete naloge; infrastruktura, predšolske vzgoja... Tukaj politizacija nima nobene vloge.«

6. Ima velikost občine kakšno vlogo pri izvoljivosti nestranskih kandidatov na županskih volitvah?

»Mislim, da ne. Je pa res, da je veliko nestranskih kandidatov iz manjših občin, v mestnih občinah jih je res malo.«

7. Menite, da imate zaradi svoje nestranske drže več podpore in zaupanja med občani?

»Da, definitivno. Dejstvo je, da ljudje več ne zaupajo političnim strankam, to dokazujejo tudi javnomnenjske raziskave.«

8. Kako obvladujete občinski svet? Sodelujete uspešno?

»Načeloma večjih problemov nimamo. Se občuti strankarska pripadnost posameznikov, vendar od vseh predvsem pričakujem, da se zavzemajo za to, da bo financiranje občin v skladu z zakonom, kar že nekaj časa ni. Pričakujem torej strokovnost in ne poudarjanje, kateri politični stranki pripadaš. Na splošno bi lahko rekel, da sodelujemo uspešno, sam sem zagovornik demokracije, vendar se je na koncu vedno potrebno odločiti. Izvoljen sem bil zato, da se bom odločal.«

9. Se vam zdi, da v Sloveniji na lokalni ravni prevladuje personalizirana politika? Torej, da ljudje volijo posameznike in ne določene ideologije?

»Da, v veliki meri gre za personifikacijo. Tudi sam sem leta 2010 kandidiral za župana s svojim imenom in priimkom in še vedno stojim za tem, kar sem rekel. Tisti, ki me podpirajo in me poznajo, me tudi volijo.«

10. Na splošno ste zadovoljni z delovanjem občine?

»Za enkrat, da. Mislim, da smo naredili ogromen premik naprej, uspešno smo izkoristili evropska sredstva, znamo zelo dobro funkcionirati. Problem ostaja v financiranju občin, ki ni v skladu z zakonom. Financiranje je torej glavno področje, ki

nam povzroča težave. Država nam namreč pripisuje določene naloge, ki jih moramo izvajati, za to pa nam ne zagotovi sredstev.»

11. Kakšni so vaši načrti v prihodnosti? Mogoče že razmišljate o ponovni kandidaturi na županskih volitvah?

»Da, razmišljam. Ravno v tem mesecu sem se odločil, da bom kandidiral. Preveč dela sem vložil v to zgodbo, da bi na tej točki zadevo prepustil drugim. Ljudje me poznajo in vedo, koga volijo.

Priloga B: Intervju z županom občine Ravne na Koroškem, dr. Tomažem Roženom

Datum izvedbe: 22. avgust 2016

1. V preteklosti ste bili strankarsko opredeljeni in v sklopu politične stranke tudi dvakrat izvoljeni na položaj župana Ravne na Koroškem, v letih 2006 in 2010. Nato pa ste kot nestranski kandidat leta 2014 ponovno kandidirali za župansko mesto in ponovno dobili mandat. Kakšni so vaši razlogi za nadaljevanje politične poti kot nestranski kandidat? Zakaj ste se odločili za to potezo kljub temu, da ste imeli za sabo dva uspešna mandata v sklopu politične stranke?

»Glede na to, da v lokalni politiki pripadnost strankam ni najbolj pomembna in je kvečjemu moteča za del občanov, sem se odločil za samostojno kandidaturo. Zlasti zaradi dejstva, da se trenutno (v 2014) večina političnih strank obnaša izrazito nekonstruktivno.«

2. Kakšne so bile razlike v kandidaturi kot strankarsko opredeljeni kandidat in nestranski kandidat?

»Razlike so v tem, da je pri nestranski kandidaturi bolj v ospredju oseba kot pa pripadnost politični stranki. Nekako ni identifikacije s pripadnostjo stranke, ki ima neko lastno ideologijo.«

3. Kako vaša nestranska opredelitev vpliva na delo, oziroma v kakšnem smislu je delo drugačno?

»Ne vpliva na delo. Delo je enako.«

4. Kakšno je vaše mnenje o večanju števila nestranskih kandidatov na županskih volitvah?

»To je znak šibkosti političnih strank v Sloveniji. Drugače bi bilo normalno, da so župani člani političnih strank.«

5. Menite, da je strankarstvo na lokalni ravni relevantno?

»Sploh ni relevantno, zato tudi toliko nestranskih kandidatov.«

6. Ima velikost občine kakšno vlogo pri izvoljivosti nestranskih kandidatov na županskih volitvah?

»Ima. V manjših občinah je namreč manj strankarske politike med ljudmi.«

7. Menite, da imate zaradi svoje nestranske drže več podpore in zaupanja med občani?

»To težko ocenjujem. Volilni rezultat je že bil boljši.«

8. Kako obvladujete občinski svet? Sodelujete uspešno?

»Ga ne obvladujem, ampak se zavedam, da sem kot župan le predlagatelj sklepov. Nato pa izvrševalec sklepov. Občinski svet dejansko odloča. Lahko rečem, da sodelujemo uspešno.«

9. Se vam zdi da v Sloveniji na lokalni ravni prevladuje personalizirana politika? Torej, da ljudje volijo posameznike in ne določene ideologije?

»Da. Se strinjam.«

10. Na splošno ste zadovoljni z delovanjem občine?

»Občina deluje dobro. Lahko bi sicer še boljše, toda nikoli ni vse idealno in moramo stalno delati na napredovanju. Občina je kompleksen sistem, ki poleg političnega nivoja vključuje gospodarstvo, javne zavode, civilna društva, ki morajo vsi skupaj delovati dobro, da pride do končnega zadovoljstva v občini – zadovoljstva občanov.«

11. Kakšni so vaši načrti v prihodnosti? Mogoče že razmišljate o ponovni kandidaturi na županskih volitvah?

»V tem trenutku (avgust 2016) nameravam še kandidirati za župana na prihodnjih volitvah. Prihodnost pa je vedno vsaj malo negotova.«